

Helsingborgs Stads

Mål och strategier i arbetet mot
bostadslöshet

HELSINGBORG

Innehåll

Sida

Inledning och uppdrag	2
Stadens gemensamma ansvar	2
Definition av begreppet hemlöshet	3
Mål och strategier	5
Samverkan	7
Det fortsatta arbete	7

Bilagor

Arbetsgrupp:

Representanter från:

Helsingborgshem

Kärnfastigheter

Socialförvaltningen

Stadsbyggnadsförvaltningen

Utvecklingsnämndens förvaltning

Vård- och omsorgsnämndens förvaltning

Inledning & uppdrag

Mål- och strategidokumentet har tagits fram efter Helsingborgs stads kommunfullmäktiges beslut 8-9 juni 2011, § 75, att ge Socialnämnden i uppdrag att samordna och koordinera stadens insatser för hemlösa, samt framlägga förslag till riktlinjer för hur detta arbete ska organiseras. Arbetet har skett i samarbete med representanter från andra relevanta nämnder.

Att ha ett hem är grundläggande för möjligheten att forma vår tillvaro och planera för framtiden. Det handlar om att kunna ha ett arbete, sköta sin hälsa och att ha ett stabilt socialt nätverk. Arbetet mot bostadslöshet kan ses som en kedja av insatser där alla länkar är lika viktiga. Man behöver definiera vilka som ska räknas som bostadslösa, man behöver kartlägga bostadslösheten, formulera handlingsplaner, arbeta förebyggande, skapa boendelösningar som bygger på kunskap om vad som fungerar samt följa upp och utvärdera insatserna. En viktig förutsättning för att staden ska kunna arbeta effektivt mot bostadslöshet är att tydliga och mätbara mål har angetts. Detta kan göras i olika typer av dokument, varav handlingsplanen är den viktigaste. Centralt är att stadens arbete med samordnade insatser ska stödja att så många som möjligt kan bo kvar i eller erhålla ett ordinärt boende. Uppsatta mål och strategier skall grunda sig på tillgänglig forskning och beprövad erfarenhet.

Stadens gemensamma ansvar

Enligt socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret för att de personer som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver (2 kap, 1§) om inte ansvaret ligger hos en annan huvudman.

Stöd och hjälpinsatser kan ske genom bistånd och i 4 kap, 1§ socialtjänstlagen står att: *”den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och livsföring i övrigt. Den enskilde skall tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv”*.

I lagen anges inte uttryckligen att den enskilde har rätt till egen bostad. För äldre och funktionsnedsatta har kommunen dock ett större ansvar att ordna fram anpassade bostäder. I SoL 5 kap 5 § står att: *”Socialnämnden ska verka för att äldre människor får goda bostäder och ska ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd.”* Motsvarande lag för funktionsnedsatta finns i SoL 5 kap 7§ där det står att Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Kommunen skall inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende.

I Helsingborg är socialtjänstens ansvar uppdelat på tre nämnder. Inom nämndernas ansvar finns reglerat att Socialnämnden har ansvar för särskilda boenden inom missbruksvården och psykiskt funktionsnedsatta enligt personkrets 3. Vård- och omsorgsnämnden har ansvar för särskilda boenden till äldre och övriga funktionsnedsatta. Vad gäller personer i bostadslöshet finns ingen reglering. Enligt upprättat gränssnitt tar Utvecklingsnämnden ansvaret för personer/familjer som är aktuella för försörjningsstöd och primärt är

bostadslösa av ekonomiska skäl medan Socialnämnden har ansvaret för bostadslösa personer med behov av insatser för missbruksproblematik eller har långvariga och allvarliga psykiska funktionsnedsättningar enligt personkrets 3. Kärnfastigheter har det samlade ansvaret för stadens bostadssociala program, samt administrerar och samordnar nämndernas behov av andra boenden.

¹ Lägenheter eller mindre hus som hyrs ut i andra hand där kommunen står för hyreskontraktet.

Stadens bostadsprogram

För att markera kommunernas ansvar för bostadsbyggandet beslutade riksdagen att återinföra en lag om bostadsförsörjning från januari 2001 (SFS 2000:1383 och 2002:104). Enligt lagen skall riktlinjer för bostadsförsörjningen tas fram och antas minst en gång per mandatperiod; *”Varje kommun skall planera bostadsförsörjningen i syfte att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs”*. De nationella målen för svensk bostadspolitik är långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Syftet med boendeplanering i Helsingborg genom bostadsprogrammet är en utveckling av Målprogrammet för Helsingborgs stad, som kommunfullmäktige antog i november 2006, i de delar som har med bostäder och boende att göra. Boendeprogrammet är en viktig pusselbit i stadens arbete för visionen att vara Sveriges mest attraktiva stad för människor och företag.

Helsingborgshems ägardirektiv

Enligt ägardirektivet från 2011-05-18, ska Helsingborgshem aktivt ta ansvar för:

Att medverka, i förhållande till sin marknadsandel av bostadslägenheter i Helsingborg, till anskaffning av bostäder för stadens bostadssociala program. En effektiv rådgivning tillsammans med Helsingborgs Stad för hyresgäster syftande till att minimera antalet uppsägningar.

Definition av begreppet bostadslöshet

Bostadslöshet är inte en egenskap hos en person, utan det handlar om en situation som individen kan befinna sig i under en kortare eller längre tid. Bostadslöshet beror på olika typer av faktorer, både strukturella och individuella. Individuella faktorer, som missbruk och psykiska funktionsnedsättningar, kan leda till att en person blir bostadslös och det är socialtjänstens ansvar att se till att individen får det stöd och den hjälp som han eller hon kan behöva. Ur det perspektivet är bostadslöshet en socialpolitisk fråga. Men det är i högsta grad också en bostadspolitik fråga. Kommunerna har ett ansvar för planering och genomförande av bostadsförsörjningen. Gruppen ”bostadslösa personer” är heterogen, och det behövs olika former av insatser – både individuellt inriktade från socialtjänsten och strukturella förändringar inom bostadspolitiken – för att kunna möta individernas skiftande behov. Arbetet mot bostadslöshet befinner sig därför i skärningspunkt emellan bostadspolitik och socialt arbete.

Staden väljer att följa socialstyrelsens breda definition av bostadslöshet, som omfattar olika situationer som personer kan befinna sig i för en kortare eller längre tid. De olika bostadslöshetssituationerna nedan omfattar personers akuta brist på tak över huvudet, såväl som mer långvariga boendeformer som beträffande kontraktsform inte kan jämföras med eget boende.

Situation 1

En person är hänvisad till akutboende, härbärke, jourboende eller är uteliggare.

Situation 2

En person är intagen/inskriven på antingen; kriminalvårdsanstalt/behandlingsenhet eller stödboende inom socialtjänst/landsting/privat vårdgivare /HVB-hem/ SIS-institution och **planeras skrivas ut inom tre månader** efter mätperioden, men har inte någon egen bostad ordnad inför utskrivningen/utflyttningen. Hit räknas även de personer som **skulle ha skrivits ut/flyttat ut**, men som är kvar på grund av att de inte har någon egen bostad ordnad.

Situation 3

En person bor i en av **kommunen** ordnad boendelösning (t ex. försökslägenhet/träningslägenhet/socialt kontrakt/kommunalt kontrakt) på grund av att personen **inte får tillgång till** den ordinarie bostadsmarknaden. Det handlar om boendelösningar med någon form av hyresavtal där boendet är förenat med **tillsyn och/eller särskilda villkor eller regler**.

Situation 4

En person bor tillfälligt och kontraktslöst hos kompisar/bekanta, familj/ släktingar eller har ett tillfälligt (kortare än tre månader efter mätperioden) inneboende- eller andrahandskontrakt hos privatperson. Den uppgiftslämnande verksamheten har haft kontakt med personen av detta skäl och känner till att denna hemlöshetssituation gäller under mätperioden.

Mål och strategier

Helsingborgs stad har med utgångspunkt i ovanstående definitioner, samt i stadens Vision 35 med tyngdpunkt på den gemensamma staden, utarbetat mål och strategier för att motverka bostadslöshet som är direkt kopplade till respektive hemlöshetssituation 1-4.

Övergripande målsättning

”Stadens resurser ska samordnas i ett långsiktigt engagemang. Helsingborgs stad ska sträva efter långsiktiga och affärsmässigt goda relationer med stadens hyresvärdar. Målet är att underlätta för svaga grupper att få ett stabilt, långsiktigt och tryggt boende, anpassade efter individens behov och förutsättningar. Vi ska särskilt uppmärksamma barns situation i arbetet mot bostadslöshet.”

Delmål 1

Stadens invånare skall, vid behov, erbjudas tillfälligt boende med fortsatta samordnade insatser utifrån individuella behov.

Helsingborgs Stads strategier för att uppnå mål 1:

- Att stadens samordnade insatser ska stödja att så många som möjligt kan bo kvar i eller erhålla ett ordinärt boende.
- Att avskaffa kravlösa härbärgen, som skapar inlåsnings effekter och har en tendens att permanenta bostadslöshet.
- Att minska antalet personer som vistas länge på akutboenden, och arbeta för stabilt boende dygnet runt, i första hand i egna lägenheter.
- Att personliga ombud ska finnas som har en roll i att uppsöka och stödja psykiskt funktionsnedsatta personer i de fortsatta kontakterna med socialtjänsten och andra myndigheter.
- Att fortsätta och utveckla arbetet med Bostad först, där en egen bostad är förutsättningen för att behandling, rehabilitering och återhämtning ska vara möjlig.
- Att utveckla samverkan med och stödja ideella aktörer och föreningar som delar stadens synsätt i hur man ska motverka bostadslöshet och arbetar för att åstadkomma bästa tänkbara långsiktiga resultat.

Delmål 2

Antalet personer som är intagna eller inskrivna på kriminalvårdsanstalt, behandlingsenhet, har stödboende eller vistas på hem för vård eller boende (HVB) och inte har ordnad bostad inför utskrivning ska minska.

Helsingborgs Stads strategier för att uppnå mål 2:

- Att utveckla arbetet med att redan under pågående vård och behandling prioritera boendesituationen och senast 3 månader innan utskrivning planera för det fortsatta boendet som en del i eftervården.
- Att utveckla samverkan i ett tidigt skede mellan stadens förvaltningar samt med Kriminalvård och Region för en förbättrad vårdkedja.

- Att utveckla och samordna stöd och boende för våldsutsatta kvinnor med eller utan missbruk.

Delmål 3

Inträde på den ordinarie bostadsmarknaden ska underlättas för personer som befinner sig i boendetrappor, träningslägenheter eller andra former av boenden som tillhandahålls av socialtjänsten eller andra aktörer.

Helsingborgs Stads strategier för att uppnå mål 3:

- Att bostadssociala avtal tecknas mellan hyresvärdar och staden, där det tydligt framgår vilka överenskommelser som gäller. Staden förväntar sig att hyresvärdar bidrar till det bostadssociala programmet.
- Att förstärka boendestödet och vräkningsförebyggande arbete till personer med sociala kontrakt och tränings- och jourlägenheter så att de får ökade möjligheter att skriva förstahandskontrakt.
- Att erbjuda budget- och skuldrådgivning i samband med stödinsatser i boendet.
- Tillgången till hyresrätter i det bostadssociala programmet skall öka. En jämn fördelning av dessa lägenheter över staden eftersträvas. Boendetiden i programmets bostadsrätter skall minska.
- Andelen externa förhyrningar av institutions liknande fastigheter och lokaler skall minska och ersättas med eget ägande.
- Arbeta för att utslussning för hyresgäster/boende som inte längre har uppföljning från remitterande förvaltning, och bor kvar i stadens bostadssociala bestånd, kan ske utan hyresgarantikrav alternativt med hyresgaranti utanför rådande kvot.

Delmål 4

Antalet bostadslösa barnfamiljer ska minska.

Helsingborgs Stads strategier för att uppnå mål 4:

- Att arbeta vräkningsförebyggande i tät samverkan med fastighetsägare, skuldrådgivare och kronofogde. Fastighetsägare ska kunna få snabbt stöd och hjälp från staden när det uppstår störningar i boendet.
- Att förstärka det vräkningsförebyggande arbetet med utökad kompetent personal som arbetar med tidiga insatser för att förhindra att människor blir av med sin bostad.
- Att arbeta förebyggande för att minska antalet barnfamiljer som blir av med sitt andrahandsboende.
- Att utveckla och samordna stöd och boende för våldsutsatta kvinnor med barn

Samverkan

- En boendepanshantering för Socialförvaltningen, och Utvecklingsnämndens förvaltning ska tas fram, i likhet med Vård – och Omsorgsförvaltningen, för att kunna få en sammanhållen bild av hela stadens behov. Boendepanerna skall vara väl kända för alla förvaltningar.
- Tillsammans bildar stadens förvaltningar, dess bostadsbolag och privata hyresvärdar ett forum där bostadsfrågor inom och utanför det bostadssociala programmet kan diskuteras, för att gemensamt finna lösningar. Arbetet ska ledas av Kärnfastigheter.
- En skriftlig och på förvaltningsledningsnivå beslutad överenskommelse ska upprättas för hur samverkan ska bedrivas i enskilda ärenden med frivilligorganisationer som erbjuder insatser till personer som är bostadslösa eller utestängda från den ordinarie bostadsmarknaden.

Det fortsatta arbetet

I det fortsatta arbetet ska en operativ grupp tillsättas, med representanter för berörda förvaltningar. Representanterna utses av förvaltningschefer inom SOF, UVN, VOF och KFA. Gruppen ska, utifrån detta dokument, definiera det fortsatta operativa arbetet i en handlingsplan med konkreta mätbara mål, aktiviteter, ansvarsfördelning, gemensamma definitioner och uppföljning. Samverkan med aktuella föreningar ska ske under arbetets gång och regelbunden återkoppling ska ske i respektive förvaltnings/bolagsledning. Nya riktlinjer bör tas fram gällande det bostadssociala programmet. Kartläggning av bostadslöshet i Helsingborg bör utvecklas för att följa socialstyrelsens alla 4 situationer. I detta arbete kommer särskilt fokus att läggas på att tillgodose en helhetssyn och en gemensam förståelse.

Avgörande för att kunna vidmakthålla ett helhetsgrepp är att följande görs som ett första steg:

- Flödesanalyser och framtagande av önskvärda fungerande flöden
- Tillsammans med övriga aktörer i stadens boendepanering identifiera ytterligare förbättringsområden i perspektivet att minska bostadslösheten
- Dialog med fastighetsägare över hela staden förs och leder till innovativa lösningar
- Konsekvensanalyser utifrån ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt helhetsperspektiv görs innan förslag färdigställs från denna grupp